

TEZAU R U L D I N E L D O R A D O

Vaentina BUȘILĂ

După „Aurul Vikingilor”, țara noastră găzduiește din nou o expoziție de obiecte arheologice de aur, de data aceasta din Columbia sud-americană, o manifestare de prestigiu, [atit prin valoarea exponatelor cit și prin modul de organizare¹.

Acest dar frumos, oferit de la atit de mari depărtări, se datorește conlucrării unor organisme culturale din țări diferite: Muzeul Aurului al Băncii Republicii Columbia, Institutul italo-latino-american din Italia, Sobepa — Societatea belgiană pentru promovarea artelor și Oficiul pentru organizarea expozițiilor din C.C.E.S. — România.

Piese expuse reprezintă doar o mică parte (122) din tezaurul Muzeului Aurului (15 000 obiecte), și o și mai mică parte recuperată din imensele bogății ale indienilor precolumbieni, jefuite și topite de conchistadorii spanioli sau moderni. Pentru a salva comorile unor civilizații dispărute, a luat ființă în 1939 Muzeul Aurului în capitala Columbiei, Bogota, cu un patrimoniu bazat atit pe colecții mai vechi cît și pe rezultatele recente ale săpăturilor arheologice ce au înlocuit, prin lege, ravagiile jefuitoarelor de morminte.

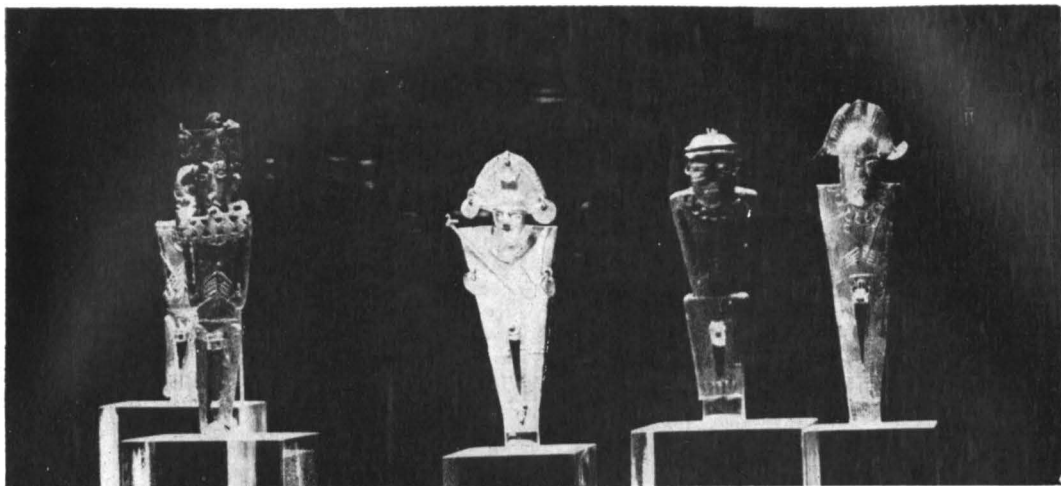
Cercetat sistematic în ultimele decenii, teritoriul țării se compune din șase mari zone arheologice corespunzând populațiilor care le-au locuit, înrudite dar cu caracteristici proprii în domeniul culturii materiale și spirituale: Calima, Muisca (Chibcha), Quimbaya, Sinú, Tairona, Tolima. Aceste triburi ai căror urmași mai pot fi întâlniți și astăzi, ajunseseră în momentul conquistei la un grad remarcabil de perfecțiune în diferite domenii: arhitectura în piatră, ceramica — creații de o finețe și o frumusețe a decorului ce le apropie de produsele mediteraniene, tehnica sau mai bine spus arta lucrării metalelor prețioase și îndeosebi a aurului.

Metal nobil și purificator, zămislit de Soare, cu virtuți magice, integrînd pe purtătorul uman în circuitul cosmic ², AURUL, provocatorul atîtor tragedii în epoca modernă și unul din principalii factori în distrugerea culturilor sud-americane, nu apărea nicidecum indienilor ca o bogăție materială, în ultimă instanță efemeră. Ușor de găsit și mai ales de lucrat, el le permitea să realizeze podoabe splendide pentru cei vii sau ofrande pentru morți, încărcate de sensuri valorice astăzi indescifrabile.

Reprezentări umane stilizate sau descrieri ale europenilor ne înfățișează șefi indieni, cacicii, încărcăți de bijuterii în momentul consacrării sau plecînd la luptă. Așa apar și în mormintele găsite intacte, cu măști funerare, pandantive, cercei, narigueras—verigi de nas, coliere, inele. Inventarul funerar sau cel domestic, casnic, mai cuprinde și mici figurine antropomorfe sau zoomorfe, linguri, recipiente, cu un decor adeseori combinat de motive geometrice, umane sau animaliere — repetîndu-se obsedant capul semeț al condorului andin.

¹ Această expoziție a fost prezentată întîi în Japonia, Italia, apoi în Belgia, iar de la noi a plecat în Spania. La București a fost deschisă între 20 aprilie — 12 mai a.c. în sala de expoziții a Ateneului Român.

² Credințe ancestrale răspindite și la alte popoare în faza primară a ideologiei lor, vezi lucrările lui Mircea Eliade citat și de autorii studiilor din Catalogul expoziției italiene (Carlo Giulio Argan și Jose de Barradas).

Datarea acestor piese, majoritatea provenind din comerțul clandestin, deci fără a se cunoaște precis contextul de proveniență, se bazează îndeosebi pe tehnica de lucru și tipologia ornamentală, distinguindu-se grosso modo, cinci mari perioade. Cele mai vechi descoperiri se pot încadra în stilurile Calima și Tolima, cu o primă perioadă încă din 500—200 î.e.n., după care urmează perioada a V-a curmată brusc de cucerirea spaniolă și în care apar creațiile triburilor Muisca, Sirú și Tairona.

Este uimitoare varietatea tehnicilor folosite, cu toate cunoștințele rudimentare de care dispuneau orfevrii indieni: tehnica „à cire perdue”, falsul filigran, turnarea în tipare (a figurinelor), placarea, laminarea, cizelarea, ca și folosirea economică a metalului prețios sau a aliajului de aur argintifer cu aramă — tumbacul.

Dar mai presus de orice această abilitate tehnică este dublată de o măiestrie artistică desăvârșită, de un simț al frumosului care ne emoționează și astăzi.

Din micile piese de aur, infime ca greutate, ni se dezvăluie o lume de obiceiuri și credințe, un ritual străvechi, aparținând unor popoare total străine nouă, dintr-un continent îndepărtat. Și cu toate acestea, sensibilitatea noastră nu rămâne indiferentă, ci descoperă, pe plan istoric și estetic, afinități surprinzătoare, care nu se explică numai prin fondul general uman, ci și prin prea puțin cunoscutele interferențe culturale și schimburi ce au avut loc în decursul istoriei omenirii fără a ține seama de distanțele, uneori enorme față de mijloacele de transport de pe atunci, sau de deosebirile etnice.

Dimensiunile reduse ale acestor piese prețioase au determinat organizatorii să caute modul cel mai potrivit de expunere și de ecleraj, menit să ofere publicului posibilitatea admirării sau studierii în amănunt a micilor capodopere. Cu discreție și bun gust s-a realizat acest deziderat muzeistic, în ciuda spațiului restrâns și ingrat.

La intrare, vizitatorul era întâmpinat de câteva fotografii cu tehnica de lucru și detalii mărite ale pieselor expuse, ca și o de hartă menită să-l familiarizeze cu o lume necunoscută. Tot timpul vizitării s-a transmis muzică populară columbiană, sugerând zgomotele pădurii stranii și de nepătruns pentru străini.

A fost editat și un catalog excelent, cu articole de specialitate, dar scrise cursiv, atrăgător (Radu Florescu, Fernande Schulman), cu o prezentare grafică și reproduceri în culori de mare calitate, afirmație confirmată prin epuizarea rapidă a acestei publicații încă din primele zile.

Pentru reușita acestei expoziții de înalt nivel, pentru marea satisfacție pe care ne-a prilejuit-o, trebuie să aducem mulțumirile noastre organizatorilor generoși și întreprizi care nu și-au preocupat eforturile pentru ca într-un timp foarte scurt să prezinte cit mai adecvat un asemenea tezaur!

Încă o dată această expoziție demonstrează pe de o parte participarea intensă, afectivă, a publicului, reacția lui promptă față de valorile estetice și istorice expuse, iar pe de alta, succesul deplin al colaborării internaționale între țări cu trecut și profil spiritual atât de diferit: Columbia, Belgia, România.